

А.А. Пакуліна, канд. екон. наук, доц. (*ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, Харків*)

Б.Л. Шумаков, здоб. вищої освіти (*ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, Харків*)

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗГОТІВКОВИХ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

Саме безготівкові грошові кошти є основним засобом розрахунку між організаціями, підприємствами та установами, що дозволяють зменшити кількість готівкових грошових коштів, що перебувають в обігу в країні і зменшують ризик при розрахунках між покупцями та постачальниками. Безготівкові платежі є важливим інструментом для прискорення обігу коштів, зменшення кількості готівки в обігу та зниження витрат на обіг. Безготівкові розрахунки допомагають сконцентрувати грошові ресурси у банках, що може стати джерелом кредитування. Крім того, безготівкові розрахунки сприяють нормальному обігу коштів в економіці, а чітке розмежування готівкового та безготівкового обігу полегшує планування.

Основні види розрахункових документів при здійсненні безготівкових операцій [1]:

- платіжне вимога-доручення – це документ, який видається отримувачем коштів і містить вимогу про проведення оплати від платника.

- розрахунковий чек – це документ, який видається банком платника і містить вказівки на переказ коштів на рахунок отримувача.

- акредитив – це документ, який виданий банком платника за замовленням клієнта з метою забезпечення платежу відповідно до умов договору.

- інкасо – це документ, який видається банком платника з метою здійснення платежу відповідно до вказівок отримувача коштів.

- меморіальний ордер – це документ, який використовується для занесення інформації про операції з бухгалтерського обліку.

- платіжна вимога – це документ, який видається кредитором (отримувачем коштів) платникові (боржнику) з метою вимоги сплати заборгованості.

Використання безготівкових розрахунків є більш перевагою, ніж готівкові розрахунки, оскільки дозволяє значно зменшити витрати обігу. Це особливо актуально для підприємств різних форм власності та галузей економіки, включаючи сільськогосподарські підприємства,

які можуть скоротити витрати на паперовий документообіг і здійснення транзакцій.

Найбільш затребуваним інструментом безготівкових розрахунків для фізичних осіб на сьогодні можна назвати платіжні картки. Ринок платіжних карток має дуже велику сферу для розвитку, однак на сьогодні існує безліч перешкод на шляху його розвитку.

Серед чинників, які гальмують процес входження платіжних карток у споживче середовище, можна назвати:

- багаторічну звичку платити готівкою. Розрахунок платіжною картою вважають для себе звичною справою всього близько 6% жителів України;

- обмеженість мережі приймання платіжних карток, тобто кількості магазинів, що приймають картки;

- готівка - більша частина доходів українських домогосподарств.

Водночас існує безліч споживчих вигод, що сприяють позитивному сприйняттю платіжних карток:

- розраховуватися картою зручно, швидко, безпечно;

- використовувати картку для безготівкових розрахунків економічно вигідно, оскільки не стягується банківська комісія;

- картка дає змогу використовувати більш сучасний і досконалий спосіб оплати [2].

Ухвалення рішення про розрахунок картою в торговій точці залежить від декількох факторів. Основними з них є:

- готовність продавця прийняти картку

- наявність платіжних терміналів та швидкість розрахунку картою

- можливість отримати знижку

- наявність кількох кас, обладнаних терміналами, дозволяє покупцеві швидко розраховуватися картою без необхідності стояти в черзі до спеціальної каси, де приймають картки.

Стан сучасної української економіки можна охарактеризувати як кризовий, через те, що під час економічних труднощів було порушено роботу безготівкових платіжних систем, а попит на готівку та банківські кредити знизився. Однак використання та удосконалення безготівкових платіжних систем має багато переваг та може стати відкриттям для розвитку української економіки в цілому. Застосування такої платіжної системи дозволить уряду економити великі кошти, які раніше витрачались на обслуговування та оновлення великих обсягів готівки.

Система безготівкових розрахунків в Україні має серйозні проблеми, які потребують негайного вирішення. Зокрема, потрібне

обов'язкове приймання до оплати по всій країні у будь-який час, а також поліпшення організаційно-правової бази, яка впливає на розвиток системи в цілому. Крім того, складність механізму платіжних процесів призводить до того, що деякі перспективні види платежів є незручними та рідко використовуваними. На додачу, ризик невиконання взаємних зобов'язань є ще одним серйозним недоліком цієї системи розрахунків.

Українські підприємства стикаються з проблемами використання безготівкових розрахунків, які потребують внесення коректив до законодавства, врахування суперечностей і неточностей, щоб уникнути протиріччя між різними нормативними документами. Для цього можна створити державний фонд допомоги для підприємств, які бажають встановити обладнання для безготівкових розрахунків. Для ефективного використання безготівкових розрахунків потрібно провести заходи з організації електронної торгівлі в Україні та використовувати їх через інтернет, що сприятиме економії часу та грошей та прискорить обіг коштів.

Для вирішення недоліків існуючої системи безготівкових розрахунків може бути використана форма грошових переказів, яка може бути ефективним і перспективним рішенням. Використання грошових переказів дозволяє економити як гроші, так і час на проведення розрахунків, що сприяє усуненню деяких з недоліків існуючої системи безготівкових розрахунків. Важливим фактором є також те, що чим вища норма збереження грошей у платіжному обороті, тим стійкішою є система розрахунків. Використання платіжних доручень може сприяти зменшенню витрат від інфляції та консолідації економічних відносин.

В Україні спостерігається швидкий розвиток безготівкових платежів, хоча їх частка у загальному грошовому обігу залишається невеликою незважаючи на зростаючу емісію платіжних карток. Зокрема, активно розвиваються проекти з безготівкової виплати зарплат. Введення безготівкових розрахунків є пріоритетним і допоможе підвищити ефективність фінансової системи країни.

Інформаційні джерела:

1. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. - Львів: Видавництво «Простір-М» 2018. - 298 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Yaroshevych_Natalia/Finansy_Navchalnyi_posibnyk.pdf?PHPSESSID=ndn05sp3milm6hud8pbpgmhbk7

2. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. / М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 292 с. URL: <http://dcmaup.com.ua/assets/files/finansii-pidpriemstv-2018.pdf>